

АГУУЛГА

I. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА.....	1
I.1 Төслийн нэр.....	1
I.2 Төслийн зорилго	2
I.3 Аж ахуй нэгжийн эрх	2
I.4 Орд ашиглах тусгай зөвшөөрөл	2
I.5 Төслийн байршил.....	2
I.6 Ордын нөөц	3
I.7 Уурхайн ажлын горим	5
I.8 Хүчин чадал	5
I.9 Инженер хангамж, дэд бүтэц бусад хэсэг.....	5
I.10 Эдийн засгийн үр ашиг	10
II. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ТӨЛӨВ БАЙДАЛ СУУРЬ НӨХЦӨЛ	13
III. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ	15
III.1 Төслийн үйл ажиллагаанаас агаарын чанарт үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл	15
III.2 Төслийн үйл ажиллагаанаас усан орчинд үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл ...	15
III.3 Төслийн үйл ажиллагаанаас газрын гадарга, хөрсөн бүрхэвч, ургамлын нөмрөгт үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл	16
III.4 Төслийн үйл ажиллагаанаас амьтны аймагт үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл	16
IV. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ТУХАЙН ЖИЛИЙН ГОЛ ЗОРИЛТ	18
IV.1 Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	19
IV.2 Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	22
IV.3 Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах.....	22
IV.4 Нүүлгэн шилжүүлэх нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө	23
IV.5 Түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	23
IV.6 Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө.....	24
IV.7 Хатуу хог хаягдлын менежмент	26
IV.8 Химийн бодис эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	27
IV.9 Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	27
IV.10 Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь.....	Error!
Bookmark not defined.	
V. 2019 ОНЫ ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР	28
VI. 2019 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ НЭГДСЭН ТӨСӨВ.....	29

I. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

I.1 Төслийн нэр

Увс аймгийн Түргэн сумын нутагт орших “Элжигэн боом” нэртэй алтны шороон орд.

I.2 Төслийн зорилго

“Элжигэн боом” алтны шороон ордыг ашиглах техник-эдийн засгийн үндэслэлийн үндсэн зорилго нь чулуун алт олборлож, гадаад, дотоод зах зээлд нийлүүлж борлуулахад чиглэнэ. Дээрх төслийг хэрэгжүүлэхдээ байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайланд тусгагдсан хууль эрх зүй, байгаль хамгаалах арга, аргачлалын дагаж мөрдөнө.

I.3 Аж ахуй нэгжийн эрх

“Говь-Эрээн” ХХК нь Монгол улсын 9011199111 тоот бүртгэлийн дугаар, Ашиглалтын MV-020524 тусгай зөвшөөрөлтэй.

I.4 Орд ашиглах тусгай зөвшөөрөл

Ашигт малтмалын тухай хууль болон бусад хууль тогтоомжийг үндэслэн АМГ-ын даргын 2008 оны 02 сарын 15-ны өдөр Увс аймгийн Түргэн сумын нутагт орших “Элжигэний Боом” нэртэй 13259Х гэсэн хайгуулын тусгай зөвшөөрөлтэй 7725.01 гектар талбайг хамарсан хайгуулын талбайд хуульд заасан нөхцөл, шаардлагын дагуу ашигт малтмал хайх хайгуулын тусгай зөвшөөрлийг “Ануун Сувд” ХХК-д олгосон.

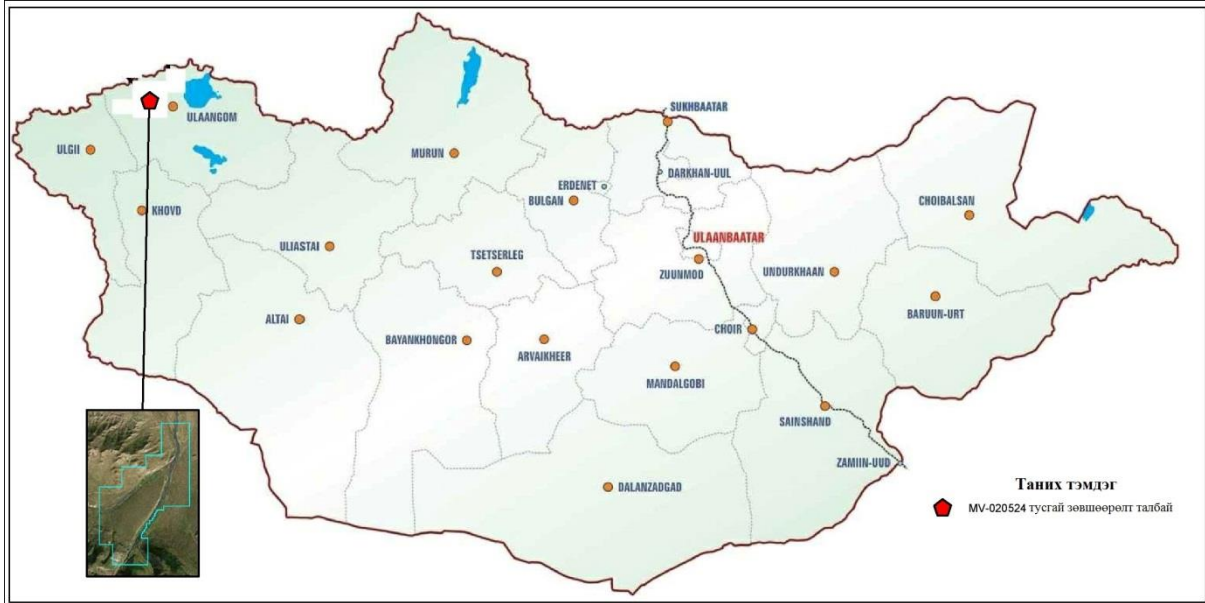
2008-2009 онуудад тус талбайд "Ануун-Сувд" ХХК хайгуулын ажлыг гүйцэтгэсэн. Улмаар 13259Х тоот хайгуулын тусгай зөвшөөрөл нь 2010 оны 03 сарын 02-ны өдрийн Геологи Уул Уурхай Кадастрын Хэлтэсийн даргын 245 тоот шийдвэрээр "Говь-Эрээн" ХХК-ний эзэмшилд шилжсэн.

I.5 Төслийн байршил

Ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий талбай нь засаг захиргааны хувьд Увс аймгийн Түргэн сумын нутагт харъяалагдах бөгөөд Улаанбаатар хотоос 1450 км, Түргэн сумын төвөөс баруун урагшаа 45 км, Улаангом хотоос 85 км-т тус тус оршдог.

Ашигт малтмалын үндсэн төрөл: Алт

Талбайн нийт хэмжээ: 864.23 га

Зураг №.1 Төслийн талбайн байршил

Хүснэгт №.1 Талбайн газар зүйн солбицол

Цэг	Уртраг	Өргөрөг	Цэг	Уртраг	Өргөрөг
1	91° 13' 13.19"	49° 56' 40.06"	26	91° 13' 39.39"	49° 57' 5.33"
2	91° 13' 13.19"	49° 56' 35.27"	27	91° 13' 39.24"	49° 57' 5.33"
3	91° 13' 24.88"	49° 56' 35.27"	28	91° 13' 39.24"	49° 57' 5.1"
4	91° 13' 24.88"	49° 56' 5.72"	29	91° 13' 38.67"	49° 57' 5.1"
5	91° 12' 21.88"	49° 56' 5.72"	30	91° 13' 38.67"	49° 57' 4.26"
6	91° 12' 21.88"	49° 56' 28.2"	31	91° 13' 37.98"	49° 57' 4.26"
7	91° 11' 59.1"	49° 56' 28.2"	32	91° 13' 37.98"	49° 57' 3.27"
8	91° 11' 59.1"	49° 57' 32.61"	33	91° 13' 37.49"	49° 57' 3.27"
9	91° 12' 38.17"	49° 57' 32.61"	34	91° 13' 36.03"	49° 57' 2.56"
10	91° 12' 38.17"	49° 57' 54.89"	35	91° 13' 36.03"	49° 56' 59.85"
11	91° 13' 21.04"	49° 57' 54.89"	36	91° 13' 34.4"	49° 56' 59.85"
12	91° 13' 21.04"	49° 58' 8.13"	37	91° 13' 34.4"	49° 56' 57.27"
13	91° 13' 48.13"	49° 58' 8.13"	38	91° 13' 32.09"	49° 56' 57.27"
14	91° 13' 48.13"	49° 58' 43.78"	39	91° 13' 32.09"	49° 56' 55.17"
15	91° 14' 37.19"	49° 58' 43.78"	40	91° 13' 27.72"	49° 56' 55.17"
16	91° 14' 37.19"	49° 57' 11.24"	41	91° 13' 27.72"	49° 56' 51.58"
17	91° 13' 51.9"	49° 57' 11.24"	42	91° 13' 22.11"	49° 56' 51.58"
18	91° 13' 51.9"	49° 57' 6.75"	43	91° 13' 22.11"	49° 56' 46.77"
19	91° 13' 40.59"	49° 57' 6.75"	44	91° 13' 20.14"	49° 56' 46.77"
20	91° 13' 40.59"	49° 57' 6.09"	45	91° 13' 20.14"	49° 56' 44.7"
21	91° 13' 39.96"	49° 57' 6.09"	46	91° 13' 17.87"	49° 56' 44.7"
22	91° 13' 39.96"	49° 57' 5.78"	47	91° 13' 17.87"	49° 56' 42.34"
23	91° 13' 39.58"	49° 57' 5.78"	48	91° 13' 15.5"	49° 56' 42.34"
24	91° 13' 39.58"	49° 57' 5.59"	49	91° 13' 15.5"	49° 56' 40.06"
25	91° 13' 39.39"	49° 57' 5.59"	50	91° 13' 13.19"	49° 56' 40.06"

АМГ-ын Кадастрын хэлтсийн даргын 2016 оны 05-р сарын 04-ны өдрийн шийдвэрээр MV-02024 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийг 9011199111 тоот Улсын бүртгэлийн гэрчилгээтэй “Говь Эрээн” ХХК-д 30 жилийн хугацаатай олгосон байна.

I.6 Ордын нөөц

Хүснэгт 1. Ордын геологийн нөөц

Блоккийн дугаар	Талбай	Зузаан		Эзэлхүүн		Чанар			Алтны нөөц	
		Хөрс	Элс	Хөрс	Элс	Агуулга		Сорьц	Шлих	Цэвэр
Нөөцийн зэрэг	м.кв	м	м	м.куб	м.куб	мг/м.куб		%	кг	кг
Хөхөөн ам										
1-В	3170.0	2.40	0.80	7608.0	2536.0	169.0	0.17	88.90	0.48	0.43
2-В	7580.0	2.12	0.80	16069.6	6064.0	174.0	0.17	88.90	1.19	1.06
3-В	1540.0	1.00	0.80	1540.0	1232.0	196.0	0.20	88.90	0.27	0.24
4-В	6670.0	1.40	1.20	9338.0	8004.0	314.0	0.31	88.90	2.83	2.51
5-В	16170.0	1.43	1.14	23123.1	18433.8	310.0	0.31	88.90	6.43	5.71
6-В	16480.0	1.71	0.86	28180.8	14172.8	286.0	0.29	88.90	4.56	4.05
7-В	18490.0	1.89	0.80	34946.1	14792.0	222.0	0.22	88.90	3.69	3.28
8-В	13720.0	2.00	0.97	27440.0	13308.4	281.0	0.28	88.90	4.21	3.74
9-В	15500.0	1.90	1.03	29450.0	15965.0	332.0	0.33	88.90	5.96	5.30
10-В	15610.0	1.31	1.03	20449.1	16078.3	302.0	0.30	88.90	5.46	4.86
11-В	15640.0	1.29	0.83	20175.6	12981.2	333.0	0.33	88.90	4.86	4.32
12-В	13250.0	1.43	0.77	18947.5	10202.5	281.0	0.28	88.90	3.22	2.87
13-В	18670.0	1.87	0.86	34912.9	16056.2	279.0	0.28	88.90	5.04	4.48
14-В	13640.0	2.25	0.93	30690.0	12685.2	318.0	0.32	88.90	4.54	4.03
15-В	4210.0	1.87	1.07	7872.7	4504.7	348.0	0.35	88.90	1.76	1.57
Дүн	180340.0	1.72	0.93	310743.4	167016.1	290.1			54.51	48.46
Элжигэн татам										
1-В	30370.0	2.77	1.06	84124.9	32192.2	358.0	0.36	88.50	13.02	11.52
2-В	23320.0	2.60	1.14	60632.0	26584.8	426.0	0.43	88.50	12.80	11.33
3-В	28530.0	2.33	1.02	66474.9	29100.6	167.0	0.17	88.50	5.49	4.86
4-В	39450.0	2.16	0.93	85212.0	36688.5	167.0	0.17	88.50	6.92	6.13
5-В	40280.0	1.75	0.96	70490.0	38668.8	353.0	0.35	88.50	15.42	13.65
6-В	31510.0	1.22	1.22	38442.2	38442.2	372.0	0.37	88.50	16.16	14.30
7-В	32790.0	1.10	1.21	36069.0	39675.9	344.0	0.34	88.50	15.42	13.65
8-В	36350.0	1.48	1.08	53798.0	39258.0	360.0	0.36	88.50	15.97	14.13
9-В	36140.0	1.62	1.06	58546.8	38308.4	301.0	0.30	88.50	13.03	11.53
10-В	28870.0	1.55	1.10	44748.5	31757.0	400.0	0.40	88.50	14.35	12.70
Дүн	327610.0	1.83	1.07	598538.3	350676.4	324.5			128.6	113.8
Элжигэн дэнж										
11-В	14920.0	1.40	1.00	20888.0	14920.0	204.0	0.20	89.40	3.40	3.04
12-В	14300.0	1.52	0.96	21736.0	13728.0	237.0	0.24	89.40	3.64	3.25
13-В	13180.0	1.80	0.90	23724.0	11862.0	267.0	0.27	89.40	3.54	3.17
14-В	20420.0	1.88	0.88	38389.6	17969.6	193.0	0.19	89.40	3.88	3.47
15-В	22330.0	1.70	0.80	37961.0	17864.0	172.0	0.17	89.40	3.44	3.07
16-В	11200.0	2.20	0.93	24640.0	10416.0	243.0	0.24	89.40	2.83	2.53
17-В	9230.0	2.35	1.40	21690.5	12922.0	251.0	0.25	89.40	3.63	3.24
18-В	3660.0	1.90	1.80	6954.0	6588.0	391.0	0.39	89.40	2.88	2.58
Дүн	109240.0	1.79	0.97	195983.1	106269.6	229.2			27.2	24.4
Бодитой В нөөц	617190.0	1.79	1.01	1105264.8	623962.1	299.1			210.3	186.61
1-С	5710.0	2.05	0.80	11705.5	4568.0	283.0	0.28	88.85	1.45	1.29
2-С	31840.0	2.43	0.80	77371.2	25472.0	245.0	0.25	88.85	7.02	6.24
3-С	63760.0	2.96	0.91	188729.6	58021.6	257.0	0.26	88.85	16.78	14.91

4-С	36600.0	1.10	0.53	40260.0	19398.0	388.0	0.39	88.85	8.47	7.53
5-С	12370.0	1.80	0.60	22266.0	7422.0	199.0	0.20	88.85	1.66	1.48
Боломжтой С нөөц	150280.0	2.07	0.73	340332.3	114881.6	273.7		88.85	35.39	31.45
Нийт В+С	767470.0	1.93	0.87	1445597.1	738843.7	295.1		88.85	245.74	218.06

I.7 Уурхайн ажлын горим

Уурхай нь улирлын чанартай ажиллах бөгөөд олборлолт, хөрс хуулалт тасралтгүй нэг ээлжийн 12 цагаар гүйцэтгэх бөгөөд долоо хоногт ажлын өдөр 7 байхаар тооцсон.

Уурхайн хөрс хуулалт

Жил бүр: 5-р сарын 1-ээс 9-р сарын 30 хүртэл 5 сар

Уурхайн элс олборлолт

Жил бүр: 5-р сарын 5-аас 10-р сарын 5 хүртэл нийт 5 сар,

Уурхайн нөхөн сэргээлт, хаалт

Жил бүр: 10-р сарын 5-аас 10-р сарын 21 хүртэл 16 хоног үргэлжилнэ.

Үүнд :

Жил бүр: бүх ажлын өдөр – 180

баяр ёслолын өдөр – 4

Хүснэгт №.2 Ил уурхайн ажлын горим

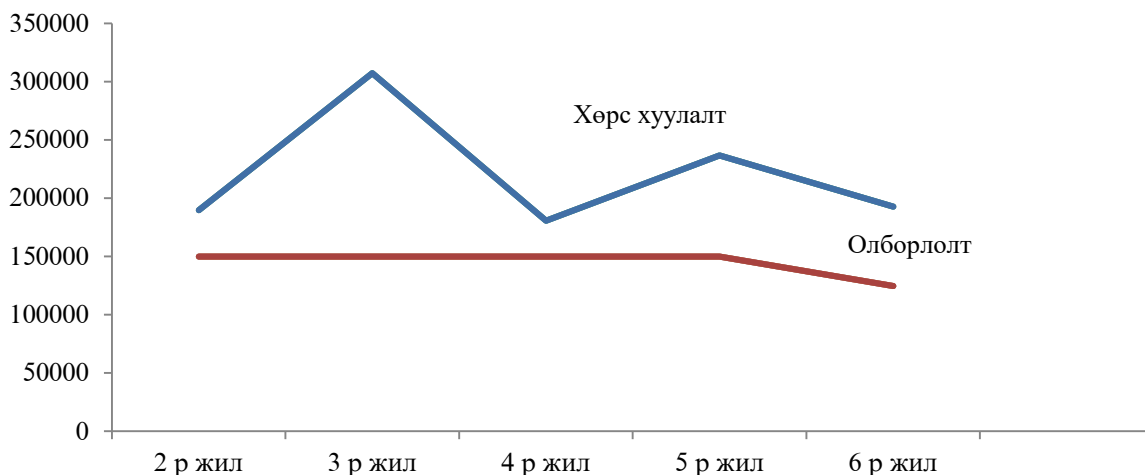
№	Хуанлийн сарууд	Хуанлийн хоног	Хуанлийн хоног	Хуанлийн бүх өдөр	Баяр ёслолын хоног	Бүх ажлын хоног
1	4-р сар	20 оос	30 хүртэл	10		10
2	5-р сар	1 ээс	31 хүртэл	31		31
3	6-р сар	1 ээс	30 хүртэл	30	1	29
4	7-р сар	1 ээс	31 хүртэл	31	3	28
5	8-р сар	1 ээс	31 хүртэл	31		31
6	9-р сар	1 ээс	30 хүртэл	30		30
7	10-р сар	1 ээс	21 хүртэл	21		21
8	Нийт			184	4	180

I.8 Хүчин чадал

Хүснэгт 2. Хөрс хуулалт, олборлолтын хүчин чадал

Ашиглалтын жилүүд	Ашиглах талбай	Хөрсний зузаан	Элсний зузаан	Уурхайн гүн	Олборлолтын доголын өндөр	Хуулах хөрсний хэмжээ	Олборлож, угаах элс
	м.кв	м	м	м	м	м.куб	м.куб
1	125,175	2.4	1.0	3.6	1.2	296,535	150,000
2	116,895	1.6	1.1	2.9	1.3	189,678	150,000
3	133,155	2.2	1.0	3.3	1.2	307,367	150,000
4	121,239	1.5	1.1	2.7	1.3	180,146	150,000
5	137,941	1.7	0.9	2.7	1.1	236,566	150,000
6	133,066	1.6	0.8	2.5	1.0	195,901	127,004
Нийт дүн	767470.0	1.9	1.0	2.9	1.2	1406193.4	877003.6

График 1. Уурхайн хүчин чадал

Ашиглалтын нөөцөөр 877004 м³ элс олборлон угаах бөгөөд ордын Бодитой В болон эдийн засгийн хувьд үр ашигтай В’ зэрэглэлийн нөөцийг бүрэн ашиглаж дуусах хугацааг ашиглалтын 6 жилээр тооцож, уурхайн хүчин чадлыг сард дунджаар 30000 м³ элс тогтмол олборлож угаахаар тооцсон ба хөрс хуулалтын дундаж итгэлцүүр 1.6 байна.

1.9 Инженер хангамж, дэд бүтэц бусад хэсэг

Цахилгаан хангамжийн тооцоог баяжуулах үйлдвэрийн иж бүрэн цахилгаан тоног төхөөрөмжийн хэрэгцээ (суурилагдсан чадал), үйлдвэрийн барилга байгууламжийн дотоод болон гадаад гэрэлтүүлэгчийн болон засвар механикийн газрын тоног төхөөрөмжийн үндсэн хэрэглээ зэргийг үндэслэн тооцсон.

Цахилгаан ачааллын тооцоо

Уурхайн цахилгаан ачааллыг хэрэгцээний коэффициентоор тодорхойлох аргачлалаар гүйцэтгэе. Цахилгаан хэрэглэгчдийн тооцооны цахилгаан ачааллыг дараах илэрхийллүүдээр тодорхойлно.

$$P_{тооц} = k_x \cdot P_{ном}, кВт,$$

$$Q_{тооц} = P_{тооц} \cdot tg\varphi, кВАр,$$

$$S_{тооц} = \sqrt{P_{тооц}^2 + Q_{тооц}^2}, кВА,$$

Энд:

$P_{тооц}$ – тооцооны актив ачаалал, кВт;

k_x – хэрэгцээний коэффициент;

$P_{ном}$ – цахилгаан хэрэглэгчийн заасан актив чадал, кВт;

$Q_{тооц}$ – тооцооны реактив ачаалал, кВАр;

φ – чадлын өнцөг, град;

$S_{тооц}$ – тооцооны бүрэн ачаалал, кВА.

Хүснэгт 3. Цахилгаан ачааллын тооцоо

№	Хэрэглэгчийн нэр	Тоо, ш	Ажлын заасан чадал	Тооцооны коэффициентү үд	Тооцооны чадал

			Рном, кВт	ΣРном, кВт	к _х	cos α	tgα	Рт, кВт	Qт, кВар
Уурхай									
1	Угаах төхөөрөмж	1	50	50	0.7	0.8	0.7 5	35	26.3
2	Усны насос	2	35	70	0.8	0.8 5	0.6 2	56	34.7
3	Гэрэлтүүлэг	1	5	5	0.9	1	0	4.5	0.0
	Нийт			125				95.5	61.0
Засварын талбай									
1	Дугуй угсрах станд Ш-515Б	1	15	15	0.5	0.8	0.7 5	7.5	5.6
2	Тохируулгын станд СБМП-200	1	7.5	7.5	0.5	0.8	0.7 5	3.75	2.8
3	Зөөврийн компрессор К11	1	2.2	2.2	0.4	0.7	1.0 2	0.88	0.9
4	Гайк тайлагч И-350	1	2.2	2.2	0.5	0.8	0.7 5	1.1	0.8
5	Халуун нөхөөсний цахилгаан машин Гном-Т	1	0.5	0.5	0.5	0.7 5	0.8 8	0.25	0.2
6	Хийн гагнуурын аппарат	1	5	5	0.3	0.4	2.2 9	1.5	3.4
7	Гэрэлтүүлэг	1	5	5	0.9	1	0	4.5	0.0
	Нийт			37.4				19.48	13.8
Ажилчдын байр									
1	Бойлуур	2	4.8	9.6	0.4	0.7	1.0 2	3.84	3.9
2	Хоолны газар	1	20	20	0.5 5	0.8	0.7 5	11	8.3
3	Гэрэлтүүлэг	1	5.6	5.6	0.9	1	0	5.04	0.0
	Нийт			35.2				19.88	12.166 8
Оффис									
1	Компьютер	6	1	6	0.8	0.7	1.0 2	4.8	4.9
2	принтер	2	1.2	2.4	0.4	0.7 5	0.8 8	0.96	0.8
3	Гэрэлтүүлэг	1	2.6	2.6	0.9	1	0	2.34	0.0
	Нийт			11				8.1	5.7408
	Тооцогдоогүй хэрэглэгчид 10%							14.296	9.2692 7
	Ерөнхий дүн			208.6				157.25 6	102.0

Дизель станцын сонголт

Элжигэн боомын орд нь 6 сараар 6 жилийн хугацаанд ажиллах бөгөөд ордын нөөцийн хэмжээ харьцангуй бага үүнтэй уялдан ажиллах тоног төхөөрөмж, барилга байгууламж цахилгаан хэрэглэгчид цөөн тул дизель цахилгаан үүсгүүрээр хангахаар төлөвлөсөн.

$$S_{тооц} = \sqrt{157^2 + 102^2} = 187.41 \text{ кВА}$$

Тооцоонд үндэслэн 150кВт чадалтай Оросын АД-150С маркийн дизель станц сонгов.

Хүснэгт 4. АД-150С дизель станцын техникийн үзүүлэлт

№	АД-150С	Үзүүлэлт
1	Хөдөлгүүрийн марк	MD-165

2	Чадал, кВт/кВА	140/195
3	Заасан хүчдэл, В	400/230
4	Гүйдлийн заасан давтамж, Гц	50
5	Чадлын коэффициент	0.8
6	Түлшний зарцуулалт л/ц	24
7	Хөдөлгүүрийн голын эргэлт, эрг/мин	1500
8	Оврын хэмжээ	3290*1290*1760
9	Масс, кг	2600

Гэрэлтүүлэг

Уурхайн угаах төхөөрөмж 2 ээлжээр ажиллах бөгөөд ажлын талбайг Baldor маркын чийдэнтэй цахилгаан гэрэлтүүлэгчээр гэрэлтүүлнэ.

Ажлын гэрэлтүүлэлтийн талбайн хэмжээ:

$$S = a \cdot b = 100 \cdot 100 = 10000 \text{ м}^2$$

Уурхайн талбайг гэрэлтүүлэхэд шаардагдах нийт гэрлийн урсгал:

$$\sum F = S \cdot E_{\min} \cdot k_a \cdot k_n = 10000 \cdot 5 \cdot 1.3 \cdot 1.4 = 91000 \text{ Лм}$$

E_{\min} – уурхайн гэрэлтүүлгийн норм, машин механизмын ойр орчим $E_{\min} = 5 \text{ Лк}$;

k_a – гэрэлтүүлэх талбайн гадаргууны хэлбэрээс хамаарсан гэрлийн урсгалын сарнилтыг тооцсон коэффициент. $k_a = 1.1 \dots 1.5$;

k_n – гэрэлтүүлэгчийн гэрлийн урсгалын нөөцийн коэффициент. $k_n = 1.2 \dots 1.5$;

Гэрэлтүүлэгчийн тоо:
$$N_{zm} = \frac{\sum F}{F_n \cdot \eta_{zm}} = \frac{91000}{100000 \cdot 0.8} = 1.14 \approx 1$$

Дэд бүтэц: “Элжигэн боом” уурхайн дэргэд байрлах уурхайн тосгонд 66 хүн амьдрах кемп, халуун ус, гал тогоо, уурхайн оффис, чөлөөт цагаа өнгөрүүлэх талбай, ногооны талбай зэрэг барилга байгууламжууд мөн дэд станцууд, тэсрэх бодисын агуулах зэрэг байна.

Хөдөлмөр хамгаалал: Үйлдвэрлэл явуулахдаа “Элжигэн боом”-ны уурхайн ХХАА дүрэм боловсруулан баталгаажуулж, мөрдлөг болгон ажиллана. Уг журамд “Монгол улсын хөдөлмөрийн тухай хууль”, “Хөдөлмөр хамгааллын стандартууд”, “Ил уурхайн аюулгүй ажиллагааны нэгдсэн дүрэм”- Хөдөлмөрийн аюулгүй үйл ажиллагааг эрүүл ахуйн MNS 4244:19944, MNS 4967:2000, MNS 4990:2000, MNSOHSAS 18001:2012 зэрэг стандартуудын заалтууд бүрэн хэмжээгээр тусгагдсан байна. Уурхайн ашиглалтын хугацаанд хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа, эрүүл ахуйн зардалд 5,910.5 сая.төг зарцуулахаар төсөлд тусгажээ.

Байгаль орчин хамгаалал, уурхайн нөхөн сэргээлт хаалт: “Элжигэн боом” нэртэй алтны шороон ордыг ашиглах төсөл нь байгаль орчин, нөхөн

сэргээлтийн тухай Монгол улсын холбогдох хууль тогтоомж, стандартуудыг мөрдлөг болгон ажиллана.

Хүний нөөц: Төслийн нийт ажилчдын тоо 61 бөгөөд уурхайн удирдлагын хэсэгт 9 хүн, ил уурхайн хэсэгт 30 хүн, засвар цехийн хэсэгт 4 хүн, баяжуулах цехийн хэсэг 12 хүн, хотхоны хэсэг 6 хүнтус тус ажиллаж байна.

Усан хангамж:

Элжигэн боомын алтны шороон ордод ажилчдын хотхоны унд-ахуйн, элс угаан баяжуулах цех, ил уурхайн зам усалгаа гэсэн үндсэн 3 хэрэглэгч ус хэрэглэхээр байна.

Угаан баяжуулах цех:

Угаан баяжуулах цех нь цагт 272 м³ технологийн ус, 81.69 м³ цэвэр ус хэрэглэх бөгөөд технологийн ус ашиглалт нь 70% байна. Орд ашиглалтын хугацаанд угаан баяжуулах цех нь 1,053,544.5 м³ ус зарцуулахаар байна.

Хүснэгт 5. Угаан баяжуулах цехийн нийт усны хэрэглээ

Ашиглалтын жилүүд	Шаардлагатай усны хэмжээ		Төслийн нийт усны хэмжээ, м ³
	м ³ /хон	л/сэж	
1-р жил	1 797,14	22,69	180 195,0
2-р жил	1 797,14	22,69	180 195,0
3-р жил	1 797,14	22,69	180 195,0
4-р жил	1 797,14	22,69	180 195,0
5-р жил	1 797,14	22,69	180 195,0
6-р жил	1 797,14	22,69	152 569,4
Нийт	1 797,14	22,69	1 053 544,5

Элжигэн боомын алтны шороон орд ашиглалтын 6 жилийн хугацаанд 1,053,544.5 м³ ус зарцуулахаар байна.

Ажилчдын хотхон:

Орд ашиглалтын хугацаанд 5,094.90 м³ унд-ахуйн ус шаардлагатай байна. Засгийн газрын 327-р тогтоолд заасны дагуу унд-ахуйн усанд төлбөр тооцоогүй. Ажилчдын хотхоны нийт шаардлагатай усны хэмжээг жил бүрээр тооцон доорх хүснэгтэд үзүүлэв.

Хүснэгт 6. Унд-ахуйн усны нийт хэрэглээ

Төслийн хугацаа	Ажилчдын тоо	Хотхоны усны хэрэглээ		Хотхоны усны хэрэглээ, м ³ /сар
		м ³ /хон	л/с	
1-р жил	37	5,6	0,06	849,15
2-р жил	37	5,6	0,06	849,15
3-р жил	37	5,6	0,06	849,15
4-р жил	37	5,6	0,06	849,15
5-р жил	37	5,6	0,06	849,15
6-р жил	37	5,6	0,06	849,15

Нийт	37	-	-	5 094,90
------	----	---	---	----------

Тоос дарах ус:

Уурхайн аюулгүй ажиллагааг хангаж уурхайн гадна, доторх замыг тогтмол услаж байх хэрэгтэй байдаг. Ил уурхайн технологийн замыг услагаанд орд ашиглалтын хугацаанд 10,800 м³ ус зарцуулахаар байна. Уурхайн технологийн зам услах 5м³-ийн юмкосттой усны 1 машинаар хоногт 2 удаа услахаар тооцсон. Уурхайн замын тоос дарах усны төлбөрийг байгаль орчны бүлэгт зардлыг дэлгэрэнгүй тооцож оруулсан.

Уурхайн талбайд үер борооны ус орж ирэхээс хамгаалан 1.2 км урттай хамгаалалтын суваг байгуулж уг сувгийг эргэлтийн усан сангийн далантай холбож өгнө. Уурхайн шүүрэлтийн усыг уурхайн доод түвшинд зумфт цуглуулж, шаардлагатай тохиолдлуудад насосоор шахан эргэлтийн усан сан уруу зайлуулна.

I.10 Эдийн засгийн үр ашиг

Төслийн нийт хөрөнгө оруулалтын зардал, улс орон нутагт төлөх татвар, төлбөрүүдийг өнөө үед мөрдөгдөж буй хууль тогтоомж, норм, нормативын дагуу тооцож, төслийн үр өгөөжийг тодорхойлсон болно

Хүснэгт 7. Төслийн эдийн засгийн гол үзүүлэлтүүд

Д/д	Үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Төслийн нийт	Жилийн дундаж
1	Борлуулах алт	кг	182,97	30,49
2	Борлуулалтын орлого	сая.төг	13 559	2 259,82
3	Төслийн нийт хөрөнгө оруулалт	сая.төг	2 025	337,47
4	1 кг алтны үнэ	мян.төг/кг	74 106	74 106
5	1 кг алтны бүрэн өөрийн өртөг	мян.төг/кг	57 117	57 117
	Нийт зардал	сая.төг	6 629	1 105
6	Татварын өмнөх ашиг	сая.төг	3 458	576
7	Ашгийн татвар	сая.төг	349	58
8	Цэвэр ашиг	сая.төг	3 109	518
9	Ашигт ажиллагааны түвшин			
	Үйлдвэрлэлийн ашгийн түвшин (үйлд.ашиг/БО)		34%	
	Хүү, татвар, элэгдлийн өмнөх ашгийн түвшин (ХТЭӨА/БО)		24%	
	Татварын өмнөх ашгийн түвшин (ТӨА/БО)		20%	
	Цэвэр ашгийн түвшин (ЦА/БО)		18%	
	Хөрөнгө оруулалтын өгөөж (ЦА/Нийт хөрөнгө)		60%	
10	Төслийн шалгуур үзүүлэлт			
	Хөрөнгө оруулалтаа нөхөх хугацаа	жил	2,1	
	Төслийн өнөөгийн цэвэр ашиг NPV(i=10%)	сая.төг	2 537	
	Өгөөжийн дотоод норм (IRR)	сая.төг	20%	
11	Нийгэм эдийн засагт оруулах хувь нэмэр			
	Шинээр бий болох ажлын байрны тоо	хүн	42	
	Шууд ажлын байр	хүн	37	
	Шууд бус ажлын байр	хүн	5	
12	Улсын төсөвт оруулах татвар, хураамж	сая.төг	3 127,3	521
	А.м-ын нөөц ашигласны төлбөр	сая.төг	830,4	138

	Ашгийн татвар	сая.төг	349,1	58
	Тусгай зөвшөөрлийн төлбөр	сая.төг	112,8	19
	Орон нутагт хэрэгжүүлэх төсөл, хөтөлбөр	сая.төг	120,0	20
	Усны төлбөр	сая.төг	843,9	141
	Газрын төлбөр	сая.төг	83,0	14
	УТХ хийсэн хайгуулын ажлын зардал	сая.төг	5,0	1
	Автомашин, өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар	сая.төг	2,2	0
	Хүн амын орлогын албан татвар	сая.төг	236,6	39
	ЭМД, НДШ	сая.төг	544,3	91
13	Нийт татвар хураамжийн борлуулалтын орлогод эзлэх хувь	%	23%	23%

Хөрөнгө оруулалт

Төсөл хэрэгжих хугацаанд 1 удаагийн нийт 2 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалт хийгдэнэ. Үүнд уурхайн үндсэн тоног төхөөрөмж, барилга байгууламж, уурхайн нээлт, уулын бэлтгэл ажлын зардлууд багтах ба уг төсөл анхны хөрөнгө оруулалтаа 2.1 жилд нөхөх юм.

Хүснэгт 8. Төслийн хөрөнгө оруулалт

№	Хөрөнгө оруулалт	Төрөл	АХО, сая.т			ЭХШ, сая.т
			Тоо	Нэгж үнэ	Нийт	1 жилд
1	<i>Барилга, байгууламж</i>				46.0	4.6
2	Ажилчдын түр сууц	Гэр	5	2.0	10.0	1.0
3	Контейнер		3	2.0	6.0	0.6
4	Гүний худаг	100 м	2	15.0	30.0	3.0
5	<i>Машин, тоног төхөөрөмж</i>				1649.0	164.9
6	Экскаватор	Hyundai 320 LC-3	1	180.0	180.0	18.0
7	Экскаватор	Cat 329D	1	250.0	250.0	25.0
8	Утгуурт ачигч	ZL-50	1	70.0	70.0	7.0
9	Автосамосвал	Howo	8	40.0	320.0	32.0
10	Бульдозер	Cat D8R	1	200.0	200.0	20.0
11	Элсний бункер		2	5.0	10.0	1.0
12	Зөөврийн угаах төхөөрөмж	NZM 80BE	2	100.0	200.0	20.0
13	Баяжуулах хэсгийн иж бүрдэл		2	50.0	100.0	10.0
14	Дизель генератор 100 кВт		2	45.0	90.0	9.0
15	Дизель генератор 30 кВт		2	8.0	16.0	1.6
16	Цахилгааны хэрэгсэл		1	20.0	20.0	2.0
17	Талбайн гэрэлтүүлэг	Baldor	1	15.0	15.0	1.5
18	Усны насос 30 кВт	Grundfos	1	25.0	25.0	2.5
19	Усны насос 15 кВт	Grundfos	1	10.0	10.0	1.0
20	Бага оврын ачааны машин	Mighty	1	15.0	15.0	1.5
21	Үйлчилгээний машин	Land 80	2	30.0	60.0	6.0
22	Микро автобус		1	8.0	8.0	0.8
23	Засварын т. төхөөрөмж				50.0	5.0
24	Ахуйн тавилга, эд хогшил				10.0	1.0
25	Бусад 20%				329.8	33.0
	НИЙТ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ				2,024.8	202.5

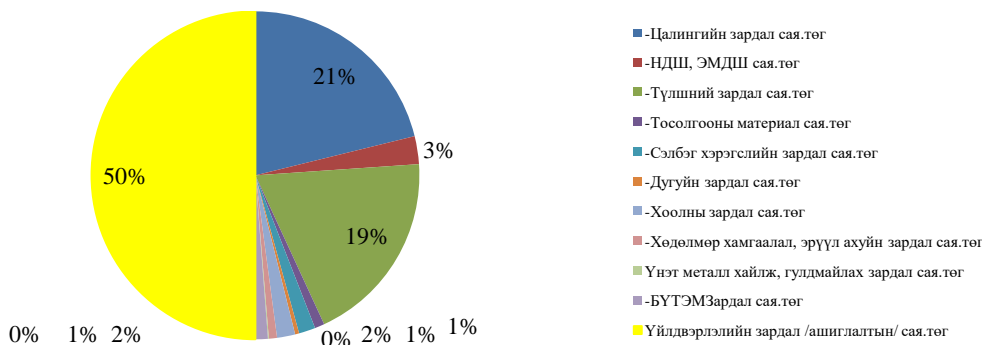
10.1. Уурхайн ашиглалтын зардал

Уурхайн ашиглалтын зардал нь хөрс болон ашигт давхаргын экскавацийн зардал, тээвэр, овоолгын зардал, уурхайн захиргаа, аж ахуйн зардал, уурхайн туслах ажлын зардал болон бусад зардлаас бүрдэх ба эдгээр зардлуудад тоног төхөөрөмжийн шатах тослох материалын зардал, дугуйн зардал, сэлбэг хэрэгслийн зардал, ажилчдын цалин хөлс, ЭМ НДШимтгэл, кемпийн үйлчилгээний зардал болон түүний хөдөлмөр хамгаалал, эрүүл мэндийн зардлууд багтана.

Хүснэгт 9. Уурхайн ашиглалтын зардал

№	Үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	1	2	3	4	5	6	Нийт
1	Цалингийн зардал	сая.төг	394,4	394,4	394,4	394,4	394,4	394,4	2 366,4
2	НДШ, ЭМДШ	сая.төг	51,3	51,3	51,3	51,3	51,3	51,3	307,6
3	Түлшний зардал	сая.төг	437,1	336,9	365,6	334,6	348,3	325,1	2 147,6
4	Тосолгооны материал	сая.төг	21,9	16,8	18,3	16,7	17,4	16,3	107,4
5	Сэлбэг хэрэгслийн зардал	сая.төг	30,4	30,4	30,4	30,4	30,4	30,4	182,2
6	Дугуйн зардал	сая.төг	8,7	7,0	8,8	6,8	7,7	5,6	44,7
7	Хоолны зардал	сая.төг	33,3	33,3	33,3	33,3	33,3	33,3	199,8
8	Хөдөлмөр хамгаалал, эрүүл ахуйн зардал	сая.төг	14,9	14,9	14,9	14,9	14,9	14,9	89,6
9	Үнэт металл хайлж, гулдмайлах зардал	сая.төг	1,6	1,9	1,6	2,0	1,7	1,1	10,1
10	БҮТЭМЗардал	сая.төг	24,8	22,1	22,9	22,1	22,4	21,8	136,1
11	Үйлдвэрлэлийн зардал /ашиглалтын/	сая.төг	1 018,4	909,1	941,6	906,5	921,9	894,2	5 591,6

График 2. Ашиглалтын зардлын бүтэц

Уурхайн ашиглалтын зардлын 50 хувийг үйлдвэрлэлийн зардал, 21 хувийг цалингийн зардал, 19 хувийг түлшний зардал, 3 хувийг НД ЭМДШ, 1 хувийг тосолгооны материалын зардал үлдсэн хувийг бусад зардал эзэлж байна.

II. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ТӨЛӨВ БАЙДАЛ СУУРЬ НӨХЦӨЛ

Уур амьсгал: Цаг агаарын хувьд эх газрын эрс тэс уур амьсгалтай, жилийн дундаж хэм нь $+2.8^{\circ}\text{C}$ байдаг. Хамгийн хүйтэн сар нь 1-р сар ба агаарын хэм нь -37°C , хамгийн дулаан сар нь 7-р сар ба агаарын хэм нь $+40^{\circ}\text{C}$ хүрдэг.

Агаарын температурын сарын дундаж нь нутгийн төв хэсгээр 12-17 градус, бусад нутгаар 17-22 градус дулаан буюу ихэнх уур амьсгалын дунджаас 1.0-2.0 градусаар дулаан байх төлөвтэй. Нэгдүгээр арав хоногийн эхэн, хоёрдугаар арав хоногийн дунд үе, гуравдугаар арав хоногийн эхэн болон сүүлчээр ихэнх нутгаар, нэгдүгээр арав хоногийн дунд үе, хоёрдугаар арав хоногийн эхэн ба сүүлч, гуравдугаар арав хоногийн дунд үеэр зарим газраар түр зуурын бороо орох төлөвтэй. Дуу цахилгаантай. Борооны өмнө зарим газраар салхи түр зуур ширүүснэ. /Эх сурвалж: Увс аймгийн ус, цаг уур, орчин шинжилгээний алба/

Агаарын чанар: Нарны цацрагийн жилийн явцаас хамааран сэрүүн бүсэд жилийн дөрвөн улирал ээлжилдэг. Тухайн орон нутгийн хотгор гүдгэр, газрын гадаргын шинж зэргээс хамааран улирлын шинж газар бүр харилцан адилгүй байдаг.

Увс аймгийн уур амьсгал нь Монгол орны бусад нутгийн нэгэн адил эх газрын эрс тэс шинжтэй. Энд өвөл нь хүйтэн бөгөөд удаан үргэлжилнэ. Зун нь богино, халуун болдог. Хавар, намрын улиралд цаг агаар тогтворгүй эрс өөрчлөгдөж байдаг.

Газрын доорх ус: Увс аймгийн усны нөөц 1504,8 сая.м³/жил бөгөөд зэргэлдээ орших нутгаас дамжин ирэх урсцыг тооцоолбол 9604,0 сая.м³/жил болно. Газар доорх усны ашиглалтын нөөц нь 313,5 сая м³/жил байна гэж тооцжээ. Дээрх дүнгээс харахад гадаргын ус 96,9 хувийг, газрын доорх ус 3,1 хувийг эзэлж байна.

2017 оны усны тоо бүртгэлээр 487 гол горхиноос устай 459, усгүй 28, 641 булаг шандаас устай 468, усгүй 173, 113 нуур тойрмоос устай 87, усгүй 26, 58 рашаан, рашаан төст булгаас устай 57, усгүй 1 тус тус тоологдсон. 2011 оны усны тоо бүртгэлийн дүнтэй харьцуулахад 24 гол горхи, 71 булаг шанд, 4 нуур, 2 рашаан сэргэсэн байна.

Ургамал зүй: Элжигэн боомын алтны шороон орд нь Увс аймгийн Түргэн сумын нутагт байрлаж байна. Энэ бүс нутагт жилдээ 100 мм-ээс бага хур тунадас унадаг, хуурай, халуун зун болдог, ургамал ургах дулаан хоногийн тоо их боловч хангалттай чийг өгч чаддаггүй учир өвслөг ургамлаас илүү сөөг, сөөгөнцөр ургамлууд зонхилон тохиолддог байна.

Тус сумын нутагт орших Хүрэн баганын нуруу, Хүрэн боомын уул, Сайрын шар уул, Гурван үнэгт, Алгийн нуруу, Дэл, Тосон Бумба, Шовон, Хиргэр, Даац, Нарийн, Цонж, Алтан, Нэмэгт, Тамгат, Зангит, Жилбэнт, Тост зэрэг томоохон уул нуруудаар чулуут сөөг, сөөгөнцөр ургамал болох *Sympegma regelii*, *Zygophyllum*

xanthoxylon, Salsola laricifolia, Amygdalus mongolica, Atraphaxis frutescens, caragana stenophylla, Gymnocarpos Przewalskii, Anabasis brevifolia зэрэг ургамлууд түлхүү тохиолдоно.

Ан амьтан: Төслийн талбай орчмын амьтны аймгийн судалгааг урьд өмнө нь тусгайлан хийж байгаагүй бөгөөд ялангуяа өвлийн улиралд судалгааны талбайд ямар амьтад тохиолдох боломжтой талаарх ямар нэгэн судалгааны материал байхгүй. Харин төслийн талбайд хамгийн ойр хийгдсэн судалгааны мэдээлэл гэвэл тус сумын нутаг дэвсгэрт хийгдсэн судалгаагаар нийт 3 зүйлийн шавж идэштэн, 20 зүйлийн мэрэгч, 3 зүйлийн туулай, 1 зүйлийн гар далавчтан, 9 зүйлийн мах идэштэн, 4 зүйлийн туруутан, 1 зүйлийн туурайтан буюу 7 багт хамаарагдах 40 гарын зүйлийн хөхтөн амьтад, 11 багийн 124 зүйлийн шувууд, 2 багийн 7 зүйлийн мөлхөгч амьтад тэмдэглэгджээ.

Судалгааны талбайн ихэнх хэсэг бэлчээр ашиглалт, уул уурхайн үйл ажиллагаа зэрэгт өртөгдсөн тул зэрлэг амьтдын тархалт харьцангуй бага. Харин нөлөөлөлд харьцангуй бага өртөгдсөн зүүн болон зүүн хойд хэсгээр зэрлэг амьтад харьцангуй элбэг тохиолдож байв. Зэрлэг амьтдын ихэнх хувийг жижиг шувууд эзэлж, хөхтөн амьтдын хувьд жижиг хөхтөн амьтад дийлэнх хувийг эзэлж байна.

Хөрсөн бүрхэвч: Зүсэлтийн хээрийн бичиглэлээс үзэхэд ялзмагт үеийн зузаан дунджаар 0-8см, 0-12см, хөрсний өнгөн үе том жижиг чулуу маш ихтэй. Ялзмагийн хуримтлал дээд үедээ 0.65%, нийт азот хөрсний бүх үе давхаргуудад 0.03%, хөрсний орчин 8.94-9.23 буюу сулавтар шүлтлэг, харин 100г хөрсөн дэх шингээх багтаамж 22.3мг/экв байгаагийн дийлэнх хувийг кальцийн катион давамгайлж байна. Энэ хөрс үржил шим, шим тэжээлийн бодисын /азот, фосфор, калийн/ хангамжаар маш ядуу хангамжтай хүснэгт №1-ийн зүсэлт уурхайн нөхөн сэргээлт хийхэд нутгийн унаган ургамал тариалахаас гадна физиологийн хүчиллэг эрдэс бордоо 1га-д N40P60K60кг-аар шим бордоо 40кг хийж өгөх хэрэгтэй. Хөрсний цахилгаан дамжуулах шинж чанар нь шинжилгээгээр хортой биш байна. Иймд нутгийн унаган ургамлыг тариалж болно.

Дэд бүтэц нийгэм эдийн засаг: Уурхай нь үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаатай холбоотой зорчих, ажилчид тээвэрлэх, сэлбэг материал хэрэгсэл хүргэх зэрэг шаардлагатай үед аль ойрын аймаг, сум, суурингуудаас буюу Улаанбаатар хотоос тээвэрлэнэ. Харилцаа холбоонд уурхайд богино долгионы радио станцыг ашиглах ба уурхайн орчимд бүх төрлийн үүрэн телефоны сүлжээ бүрэн нэвтэрсэн тул харилцаа холбоогоор бүрэн хангагдана.

III. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ

“Говь эрээн” ХХК-ийн алтны шороон ордыг ашиглах явцад дараах сөрөг нөлөөлөл үзүүлэх юм.

Хүснэгт №.3 Төслөөс үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл

Орчин	Сөрөг нөлөөлөл	Хамрах хүрээ	Эрсдэлийн зэрэглэл
Газрын хэвлий	Алт олборлох, уурхайн барилга байгууламжаар эвдрэлд орно.	Төслийн талбайд	Их
Агаар	Олон хүний хөдөлгөөн, машин механизмын яндангаас гарах утаанаас болж агаар бохирдоно.	Төслийн талбай, түүний орчим	Дунд
Хөрсөн бүрхэвч	0.1 га талбайн хөрсөн бүрхэвч бүр мөсөн устаж, төслийн бусад талбайн хөрс элэгдэл эвдрэлд өртөнө.	Төслийн талбайд	Их
Ургамлын бүрхэвч	0.1 га талбайн ургамал бүрмөсөн устаж, төслийн бусад талбайн хөрс элэгдэл эвдрэлд өртөнө.	Төслийн талбайд	Их
Ажилчдын эрүүл мэнд, аюулгүй ажиллагаа	Тоосжилт, ХАБЭА-н дүрэм журмыг сайн хангаагүй тохиолдолд ажилчдын эрүүл мэнд, аюулгүй байдалд сөргөөр нөлөөлнө.	Төслийн талбайд	Бага
Ус	Газрын доорх усны түвшинд нөлөөлж улмаар нөөц багасах, хуурайших, голын усны түвшин багасах, шатахуун, шатах тослох материалын асгаралтаас ус бохирдож болзошгүй	Төслийн талбай орчим	Бага

III.1 Төслийн үйл ажиллагаанаас агаарын чанарт үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл

- Машин механизмын яндангаас гарах утаа болон ахуйн хог хаягдал, олон хүний хөдөлгөөнөөс болж агаарын чанарт нөлөө үзүүлнэ.
- Ажиллагсдын агаарын чанарын стандарт, тоосжилтоос урьдчилан сэргийлэх хөдөлмөр хамгааллын хэрэгсэл ашиглах дүрэм, шаардлагыг хэрхэн мөрдөж байгаад хяналт тавих, зааварчилгаа өгөх, сургалт явуулах
- Мөн уурхайн олборлолтын үед тоос дэгдэж, агаарын чанарт сөрөг нөлөөлөл үүснэ.
- Уурхайн тээвэрлэлтийн шороон замд том оврын тээврийн хэрэгслийн нөлөөгөөр тоосжилт ихээр бий болж агаарын чанарт сөргөөр нөлөөлнө.

III.2 Төслийн үйл ажиллагаанаас усан орчинд үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл

Хаягдлын аж ахуйд эргэлтийн усны систем ашиглан үйлдвэрлэлийн хаягдалтай хамт хаягдсан усыг цэвэрлэн үйлдвэрлэлд эргүүлэн хэрэглэх шаардлагатай бөгөөд орон нутгийн хөрсний шингээлт, ууршилтын тайлангүй учир бусад үйлдвэртэй харьцангуйгаар технологийн нийт хэрэгцээт усны 80%-ийг эргүүлж ашиглахаар тооцоолсон байна. Тоног төхөөрөмжүүдийн цэвэрлэгээ болон бусад хэрэгцээнд бүх технологийн усны 15-20%-ийг хэрэглэнэ.

- Түлш шатахуун, шатах тослох материалууд асгарах зэргээс үүдэн газрын болон газрын доорх ус бохирдож болзошгүй.

- Ахуйн хатуу, шингэн хог хаягдалдаа зөв менежмент явуулаагүйгээс болж гүний ус бактер болон химийн бохирдолд орж болзошгүй.
- Технологийн хэрэгцээндээ шаардлагатай усыг газрын доорх уснаас ашиглаж байгаа тул газрын доорх усны нөөц баялаг багасах
- Ахуйн бохир хаягдал гадаргын болон газрын доорх усыг бохирдуулж болзошгүй.
- Уурхайн техник хэрэгсэлд ашиглагдах шатах тослох материал алдагдсанаас болж хөрсөн бүрхэвч хүнд металаар бохирдож улмаар гүний усанд нэвчих

III.3 Төслийн үйл ажиллагаанаас газрын гадарга, хөрсөн бүрхэвч, ургамлын нөмрөгт үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл

- Хөрс хуулалт болон уурхайн дэд бүтцийн үйл ажиллагаанаас газрын гадаргын төрх байдал алдагдаж, хөрсөн бүрхэвч доройтож, ургамлын нөмрөг шороонд дарагдах зэргээр эвдрэлд орно.
- Төслийн нутаг дэвсгэр болон түүний эргэн тойрны нутаг дэвсгэр дэх тээврийн хэрэгсэл, хүмүүсийн хөдөлгөөний ихсэлттэй холбоотойгоор хөрсөн бүрхэвч элэгдэн доройтох, ургамлын нөмрөг тоосонд дарагдаж тачир сийрэг, бүрхэц арви багсана.
- Уурхайн малталт, дотоод замууд, барилгын ажлууд зэрэг үйл ажиллагаанаас гарах сийрэг бүтэцтэй хөрс салхинд амархан хийсэж тоосжилт үүсгэх
- Газрын гадарга хөрс ахуйн хаягдал, шатах тослох материалаар бохирдож болзошгүй
- Уг төсөл хэрэгжсэнээр тухайн төслийн талбай түүний орчмын бэлчээрийн талбай хомсодно.
- Хөрс хуулалт болон шимт хөрсийг хадгалах явцад хөрсний үржил шим нь алдагдах
- Машин техник, хүний нөлөөллөөр төслийн талбай түүний орчмын ургамлын зүйл устгаж үгүй болж оронд нь хөл газрын ургамлын зүйл түрэн ургаж болзошгүй.

III.4 Төслийн үйл ажиллагаанаас амьтны аймагт үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл

- Төслийн үйл ажиллагаанд ашиглагдах техник тоног төхөөрөмжөөс гарах дуу чимээнээс болж хөхтөн, шувуу, жижиг мэрэгч амьтад дайжиж алга болох, мөн хөрс хуулалтын үйл ажиллагаанаас хөрсөн дэх макро, микро бичил амьтад үхэж хорогдох зэрэг нөлөөллүүд үүснэ.
- Зэрлэг амьтан уурхайн дуу чимээнээс зугтан дайжиж, ан амьтан ухсан нүх сувагт унаж бэртэх зэрэг үр дагавар гарч болзошгүй тул булах ажлыг байнга хийнэ.
- Тус ордыг илуурхайн аргаар ашиглах төслийн үйл ажиллагаанаас амьтны зүйлд үзүүлэх шууд нөлөөлөл харьцангуй бага бөгөөд харин тус байгууламжийн бүтээн байгуулалтын үед хөрсөнд болон хөрсөн дээр

амьдардаг хорхой шавж газар шорооны ажлын үед устгах хөрстэй хамт зөөгдөх, дайжин алга болж болзошгүй.

- Тоосжилтоос үүдэн төслийн талбай түүний орчмын хөрс, ургамлын нөмрөг тоосонд дарагдаж ингэснээр амьтадын зүйлийн идэш тэжээлд дам байдлаар сөрөг нөлөөлөл үзүүлэх талтай.
- Хөрс, ургамлын нөмрөгт төслийн үйл ажиллагаанаас бохирдол үүсвэл тухайн ургамал, хөрснөөс хоол тэжээлээ олж иддэг амьтдын зүйлд дам байдлаар сөргөөр нөлөөлж амьтны зүйл хордож, үхэж үрэгдэж болзошгүй.
- Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн, олборлолт явуулахад газар шорооны ажил хийгдэж тоосжилт үүсэж ургамлын нөмрөг тоосонд дарагдана.

IV. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ТУХАЙН ЖИЛИЙН ГОЛ ЗОРИЛТ

“Говь-Эрээн” ХХК нь Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 19-ны өдрийн А/618 тоот тушаалаар шинэчлэн баталсан Иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагын тухайн жилд хэрэгжүүлэх "Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам"-ын дагуу “Элжигэн боом” алтны шороон ордны 2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсрууллаа.

“Элжигэн боом” алтны шороон ордын 2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд байгалийн нөөц баялгийг ашиглах явцад байгаль орчныг доройтохоос урьдчилан сэргийлэх, сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, үлдэгдэл нөлөөллийг дүйцүүлэн хамгаалах, нөхөн сэргээх, нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох, түүх соёлын өвийг хамгаалахтай холбогдсон арга хэмжээг тодорхойлон, шаардагдах хөрөнгө зардлыг тооцож, хариуцах эзэн, хэрэгжүүлэх хугацаа, баримтлах хууль, журам, аргачлал, стандартыг тодорхойлж тусгалаа.

“Элжигэн боом” алтны шороон ордын 2024 оны орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт байгаль орчны төлөв байдлын өөрчлөлт, сөрөг нөлөөллийн эрчим, цар хэмжээ нь зөвшөөрөгдөх хэмжээнд байгаа эсэхийг тогтоох ажиглалт, хэмжилт, дээжлэлт хийх байршил, давтамж, хариуцах этгээд, шинжилгээний арга, шаардагдах зардлыг тусгалаа.

Алтны шороон ордын 2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг байгаль хамгаалах хууль тогтоомж, байгаль орчны нарийвчилсан үнэлгээний үр дүн, батлагдсан орчны менежментийн төлөвлөгөө /5/-нд үндэслэн, Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээний аргачлалын 4-р хэсгийг баримтлан боловсруулав.

IV.1 Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Дээр дурдсан болзошгүй гол сөрөг нөлөөллийг бууруулахын тулд дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх шаардлагатай юм. Болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний зөвлөмжийг нөлөөлөлд өртөж болзошгүй бүрэлдэхүүн тус бүрээр нь ангилан тодорхойлов.

Хүснэгт №.4 Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Гол ба болзошгүй сөрөг нөлөө	Урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ	Цар хүрээ, хэмжээ	Нэгжийн өртөг (мян.төг)	Нийт зардал (мян.төг)	Хугацаа ба давтамж	Баримтлах стандарт, аргачлал	
Агаар орчин							
Уурхайн олборлолт болон тээврийн хэрэгслүүдийн үйл ажиллагааны улмаас гарч болох тоосжилтын эх үүсвэрүүд: Уурхайн олборлолтын үеийн хөрс хуулалт, олборлолт, бутлалт овоолго зэрэг газар шорооны ажил Ажилчдын суурин болон уурхайн олборлолтын үеийн газар шорооны ажил Уурхайн үйл ажиллагаанд ашиглаж буй тээврийн хөдөлгөөн, Тээвэрлэлтэд явж буй машинуудаас ялгарах хорт бодисуудаар орчны агаар бохирдох.	Төсөлд хэрэглэгдэж буй тээврийн хэрэгслүүдэд Монгол Улсад мөрдөгдөж буй утааны ба бохирдлын стандартууд (MNS 5013:2003 бензин хөдөлгүүрээс ялгарах бохирдуулагчид, MNS 5014:2003 дизель хөдөлгүүрээс ялгарах бохирдуулагчид) болон олон улсын холбогдох стандартуудын шаардлагын дагуу хяналт хийж түүнд нийцүүлнэ.	Төсөлд ашиглагдах 7 техник тоног төхөөрөмжид	7*80.0 =560.0	560.0	Олборлолтод гарахын өмнө	-Агаарын ба агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хууль, -MNS4585:2007 (Агаарын чанар, Техникийн ерөнхий шаардлага) -MNS3383:1982 (Агаар мандал, Бохирдлын эх үүсвэр, нөхцөл байдал ба тодорхойлолт) -MNS5885:2008 (Агаар бохирдуулагч бодисуудын хүлээн зөвшөөрөгдсөн концентрац, Техникийн ерөнхий шаардлага) MNS4225:2011 (Агаарын чанар, Ерөнхий танилцуулга) -MNS 0017-2-3-16:1998 (хүн ам суурьшсан хэсгүүдэд) -Бензин хөдөлгүүрт	
	Уурхайн машин механизмуудын янданд шүүлтүүр тавина /TWCAT002,TWCAT0061 маркийн шүүлтүүр/	Төсөлд ашиглагдах 7 техник тоног төхөөрөмжид	Үйл ажиллагааны зардлаар			Олборлолтод гарахын өмнө	
	Олборлолтын ажлын үед газар шорооны ажлыг аль болохоор бага хэмжээтэй хязгаартай хийнэ	Уулын ажлын үед				Төслийн бүх үе шатанд	
	Хучилтгүй зам дээр тээвэр хийх машины хурдыг хязгаарлана	Уурхайн зам болон орон нутгийн зам				Төслийн бүх үе шатанд	
Машинаас гарах тоос шороог багасгах үүднээс хучилтгүй замын гадаргыг шаардлагатай хэсгүүдэд засна (олборлолтын ажлаас өмнө)	Уурхайн зам		Үйл ажиллагааны зардалд тусгана.		Төслийн бүх үе шатанд		

						MNS 5013:2003 -Дизель хөдөлгүүрт MNS 5014:2003
Уурхайлалт, олборлолт, техник тоног төхөөрөмжийн үйл ажиллагааны улмаас дуу чимээ ихээр үүсэж ажилчид болон нутгийн иргэд дуу чимээний бохирдолд орох	Зам харгуйг засварлан сайжруулж тэмдэгжүүлнэ	Уурхайн болон орон нутгийн замд	200.0	200,0	Төсөл хэрэгжих хугацаанд	-MNS ISO 226:2003 дуу чимээ-хэвийн норм-түвшний хэмжээ
	Олборлолтын ажлыг өдрийн цагаар гүйцэтгэнэ.	Уурхай дотор			Төлөвлөлт, олборлолтын ажлын үе шатанд	
	Дуу шуугианы хэмжилт (1 цэгт дууны түвшин хэмжигч NL-04 багажаар) хийж, дуу, шуугиан бүхий машин механизмын ашиглалтыг оновчтой төлөвлөх, үр ашиггүй ашиглалтыг багасгана. Уг багажийг хэрэв БОТЛ-аас түрээсэлбэл түрээсийн зардал нэг удаа 30000 төг	Лицензийн талбайд	ОХШХ-т тусгав	Жилд нэг удаа дууны түвшин хэмжигч NL-04 багажаар хэмжилтийг хийнэ.		
Усны нөөц, чанар						
Гадаргын усыг авч ашигласнаар голын урсцын горим алдагдах, усны бохирдол, шатах тослох материалыг алдсанаар газрын доорх ус бохирдох, газар доорх устай холбогдон ургадаг ургамжилтанд сөргөөр нөлөөлж болзошгүй.	ШТМ-ын агуулахын орчмыг хатуу хучилттай болгоно.	ШТМ-ын агуулах болон түүний орчим	600.0	600.0	Төлөвлөлт, олборлолтын ажлын үе шатанд	-Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, Усны тухай хууль -ЗГ-ын 2009 оны 351 дүгээр тогтоолын хавсралт-Ус ашигласны төлбөрийн хувь хэмжээ
	Уурхайн олборлолтын ажлын явцад орчны тоосжилтыг бууруулахад газар доорх усны нөөцийг аль болох ашиглахаас зайлсхийж, цэвэршүүлсэн ахуйн хаягдал усыг эргүүлж ашиглана.	Лицензийн талбайд	Төлөвлөлт, олборлолтын ажлын үе шатанд			
Хөрс, ургамлын бүрхэвч						
Уурхайн ашиглалтын явцад хөрсний бүтэц найрлагад өөрчлөлт орох, хог	Уурхайн орчны авто замд тэмдэгжүүлэх ажил хийх, олон салаа зам гаргахаас сэргийлнэ.	Төсөл хэрэгжих талбай болон түүний орчим	Үйл ажиллагааны зардалд тусгана.		Төслийн эхэнд	-Хөрс. Хөрсний химийн элементүүдийн нийт хэмжээг тодорхойлох арга,

хаягдал тоосжилтоос бохирдол үүсгэх, хүнд даацын машин механизмууд олон салаа зам гаргаж хөрс болон ургамлыг гэмтээх, ШТМ, барилгын материалын хог хаягдал, шатахуун асгарах зэрэг болзошгүй осол аваараас үүдэн хөрсөн бүрхэвчийг бохирдуулах	Ил уурхай болон газар эвдэх бүсэд үйл ажиллагаануудыг эхлүүлэхээс өмнө өнгөн хөрсийг хуулан авах. Уурхайн үйл ажиллагаа эхлэхээс өмнө болон түүний явцад хуулан авсан өнгөн хөрсийг тусгайлан зассан овоолго байдлаар хадгална.	Төсөл хэрэгжих талбайд		Төлөвлөлт, олборлолтын ажлын үе шатанд	-MNS 5850:2008 Хөрс бохирдуулагч бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ
	Хог хаягдлыг тээвэрлэж зайлуулна.	Орон нутагтай хамтран гэрээгээр зайлуулна.	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөнд тусгасан.	Тухай бүрд	
	ШТМ-ын хадгалалтад хяналт тавина.	ШТМ-ын агуулахад	500.0	Тухай бүрд	
	Олборлолтын ажил, түүний овоолго, тээвэрлэлт нь тус талбайн хөрсний эвдрэлийг аль болох бага байлгахад чиглэх, тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнийг тухайн тогтоогдсон ажлын зурваст байлгах арга хэмжээ авах	Уулын ажил	-	Төсөл хэрэгжих явцад	
Амьтны аймаг					
Ухсан нүх, карьерт амьтад орж үрэгдэх, дуу чимээний нөлөөллөөс үргэж дайжих	Уурхайн бүсэд хамгаалалтын хашаа барих, шувууны үүр барьж өгөх	Лицензийн талбайн ойр орчим болон орон нутагт	200.0	Төслийн эхэнд	Амьтны тухай хууль
Хяналт шинжилгээ					
Эдэлбэр газарт хохирол учруулах	Газрын төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгааг хийлгэх	Төсөл хэрэгжих талбайд	2000.0	Төсөл хэрэгжих явцад	Газрын тухай хууль
БО бүрэлдэхүүн хэсэгт хохирол учруулах	Байгаль орчны аудит хийлгэх	Төсөл хэрэгжих талбайд	Үйл ажиллагааны зардлаар	Төсөл хэрэгжих явцад	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль
Нийт зардал			4060,0		

IV.2 Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө

Уулын ажил явагдсан нутаг дэвсгэрийн физик газарзүйн нөхцөл, геоморфологийн тогтоц, нутаг дэвсгэрийн болон технологийн онцлогоос хамаарч нөхөн сэргээлтийн ажлыг цаашид бэлчээрийн зориулалтаар ашиглах шаардлагыг хангах хэмжээнд хүртэл гүйцэтгэнэ. Нөхөн сэргээлтэд ашиглалтын явцад эвдрэлд орох талбайнуудыг аль болох сэргээж байгалийн унаган төрхөд нь ойртуулан засах зорилт тавигдана.

Хүснэгт №.5 Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан зардал

№	Хамрах цар хүрээ	Х.нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн үнэлгээ /Мян.төг/	Нийт зардал /Мян.төг/	Хэрэгжүүлэгч	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах стандарт, аргачлал
1	Олборлолт хийсэн 0.8 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлт хийнэ.	Га	0.8	300.0		“Говь-Эрээн” ХХК	2024 онд	MNS 6253-2;2011 Мод сөөгний үр тарих MNS 6141-2;2010 Навчит төрлийн модны суулгац
2	2024 онд навчит модны тарьц тарина	ш			Дотоод зардлаар	“Говь-Эрээн” ХХК	Байнгын арчилгаатай байлгана.	
3	Тарьц, суулгацуудыг 7 хоногт 2 удаа услах		Суулгацын талбайд	1 модыг 2 литр усаар усална.	500.0	“Говь-Эрээн” ХХК	7 хоногт 2 удаа 6 сарын турш тогтмол усална	
4	Ажилчдын цалин	ш	-	Үйл ажиллагааны дотоод зардлаар		“Говь-Эрээн” ХХК	“Говь-Эрээн” ХХК	
Зардал					800.0			

IV.3 Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах

Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээнд хууль бус ан агнуурыг багасгах, зэрлэг ан амьтдын усан хангамжийг сайжруулах, ургамлан нөмрөгийг нөхөн сэргээж нэмэлт арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхээр тусгалаа.

Хүснэгт №.6 Дүйцүүлэн хамгаалах ажлын төлөвлөгөө

Дүйцүүлэн хамгаалах зорилт	Хамгааллын арга	Арга хэмжээний цар, хүрээ	Нэгжийн өртөг /мян.төг/	Нийт өртөг /мян.төг/	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах стандарт

<p>Хууль бус ан агнуурыг багасгах</p>	<p>Уурхайн ажилчдыг хууль бус ан хийлгэхгүй байх Сум орон нутгийн удирдлага, байгаль орчны хүмүүс, цагдаа гэх мэт орон нутгийн ард иргэдтэй хамтран хууль бус ан агнуурыг зогсоох, холбогдох хууль тогтоомжийг сурталчлан таниулах, хамтарсан эргүүл шалгалтыг зохион байгуулна.</p>	<p>Түргэн сумын хэмжээнд</p>	<p>-</p>	<p>-</p>	<p>Улиралд 1 удаа</p>	<p>Мониторинг судалгааны арга зүйн дагуу, мөн Монгол улсад мөрдөгдөж буй байгаль орчны хууль тогтоомж, бусад холбогдох хуулийн хүрээнд</p>
<p>Чимээ шуугиан, шөнийн гэрлийн нөлөөгөөр ан амьтан үргэх</p>	<p>Шаардлагатай тохиолдолд шөнийн цагаар автомашинаар явахгүй, гэрэл асаахгүй байх арга хэмжээ авна. Уурхайд хэрэглэгдэх тоног төхөөрөмжийг стандартад заасны дагуу суурилуулж бэхэлнэ.</p>	<p>Уурхайн хүрээнд</p>	<p>Үйл ажиллагааны зардалд</p>		<p>Үйл ажиллагааны туршид</p>	
<p>Нийт зардал</p>			<p>500.0</p>			

IV.4 Нүүлгэн шилжүүлэх нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө

Тухайн төслийн үйлдвэрлэлийн болон эрчимтэй нөлөөллийн бүсэд иргэд, оршин суугчид, айл өрх, байгууллага байхгүй. Иймд нүүлгэн шилжүүлэх төлөвлөгөө тусгагдаагүй болно.

IV.5 Түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

“Элжигэн боом” алтны шороон орд төслийн барилга байгууламжуудыг барьж байгуулах, тэдгээрийг ашиглахад Увс аймгийн Түргэн сумын нутаг дэвсгэрт буй улсын болон орон нутгийн тусгай хамгаалалттай газруудад шууд сөрөг нөлөөлөл байхгүй. Төслийн талбайд барилга байгууламжуудыг барьж байгуулах, төслийн үйл явцад ямар нэг түүх соёлын дурсгалын шинжтэй зүйл илрүүлсэн тохиолдолд Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуулийн 17.11-ийн дагуу холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд нэн даруй мэдэгдэх, боломжтой бол хамгаалах арга хэмжээ авах үүрэгтэй.

IV.6 Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

Хүснэгт №.7 Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний зардал

Болзошгүй аюул, осол сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Нэгжийн өртөг /мян.төг/	Нийт зардал /мян.төг/	Хэрэгжүүлэх хугацаа давтамж	Баримтлах стандарт, аргачлал
Үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагааны явцад үүсэж болзошгүй ослын менежментийн төлөвлөгөө						
Уурхайн үйл ажиллагааны явцад хатуу, шингэн хаягдлыг тогтоосон хугацаанд зайлуулахгүй удаан хугацаагаар хуримтлуулан хадгалах, ил задгай байлгах, бохирдуулснаас цооног халих, хог хаягдлын цэг, жорлон, бохир усны цооногт тогтоосон хугацаанд ариутгал хийхгүй байх, хоол хүнсний хаягдлыг таггүй саванд ил хадгалах зэргээс орчны ус, хөрс, агаар бохирдож, халдварт өвчний нян үүсэж үржих, халдварт өвчин үүсэн тархах нөхцөлтэй.	Үйлдвэрийн хэмжээнд онцгой байдал, ослын үед хэрэгжүүлэх арга хэмжээний тусгай төлөвлөгөөтэй ажиллана. Осол аваар гарсан үед түүний хугацаа, байршил, төрөл хэлбэр, хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд учруулах сөрөг нөлөөлөл, хамрах цар хүрээг тогтоосны үндсэн дээр шаардагдах хүн хүч, хөрөнгө зардлыг тодорхойлж, ослын үр дагаврыг яаралтай арилгах болон цэвэрлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ. Ослын хор уршгийг арилгасны дараа түүний бүрэн арилсан эсэхэд судалгаа хийж, хяналт тавьж ажиллана.	Уурхайн ажилчид		Урьдчилан тооцох боломжгүй.	2024 онд	Гамшгаас хамгаалах тухай хууль,
	Ажиллагсдыг жилд 1 удаа эрүүл мэндийн үзлэгт хамруулах	Уурхайн хэмжээнд	500.0		Жилд 2 удаа	
Болзошгүй осол, саатал, техник технологийн шугам сүлжээний гэмтэл, галын гэнэтийн аюул үүсэх	Техник, технологийн аюулгүй	Барилга			Өдөр бүр,	MNS 5566:2005, Аж ахуйн нэгж байгууллагад зайлшгүй байх гал унтраах анхан шатны багаж хэрэгслийн шаардлага, MNS 5390:2004, Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа эрүүл ахуй. Цахилгааны галын аюулгүй байдал. Ерөнхий шаардлага MNS GOST
	Галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний талаар сургалт, зохион байгуулна.					
	Уурхайн ажилчдад хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны сургалт семинарыг тогтмол зохион байгуулж, хамруулна					
	Галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний талаар сургалт, зохион байгуулна.	Уурхайн бүх ажилчдад	100.0	100.0	Жилд 2 удаа	

	Уурхайн ажилчдад хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны сургалт семинарыг тогтмол зохион байгуулж, хамруулна.	Уурхайн бүх ажилчдад				R12.2.143:2013, Гал түймрийн үед нүүлгэн шилжүүлэх гэрэлтэгч тэмдэг, тэмдэглэгээ, ангилал. Техникийн шаардлага. Хяналтын аргууд Барилга, байгууламжийн зүрэг
	Байгаль орчныг хамгаалах талаар сургалтыг жилд нэг удаа зохион байгуулах, холбогдох сумын байгаль орчны алба, байгаль хамгаалагч нартай харилцан холбоотой ажиллана.	Уурхайн бүх ажилчид				
	Гал унтраах хэрэгслээр уурхайг бүрэн хангаж арга хэмжээ авах, галыг унтраах талаар тодорхой түвшинд бэлтгэлийг хангуулах арга хэмжээ зохион байгуулна.					
	Ажилчдыг ажлын хувцас хэрэгслээр бүрэн хангана.					
Хяналтаас гадуурх тэсэлгээ Хяналттай тэсэлгээ нь уурхайн ашиглалтын үйл ажиллагааны нэг хэсэг бөгөөд үүнийг зөвхөн мэргэшсэн ажилчид гүйцэтгэнэ. Хэдийгээр гарах магадлал багатай ч тэсрэх бодисыг буруу ашигласнаас үүдэн хяналтаас гадуур тэсэлгээ гарч болно. Түүнчлэн зохих хэмжээнд нэг дор төвлөрүүлэн хураасан шатах шингэн буюу хий (дизель түлш, бензин) дэлбэрч болзошгүй юм.	Бусад уул уурхайн үйл ажиллагаанд гарч буй иймэрхүү осол аваарын давтамжийг харьцуулан тооцоход ослын тохиолдол маш бага байдаг. Гэвч хүний амь нас эрсдэх, тодорхойгүй урт хугацаагаар үйл ажиллагаа тасалдах зэрэг байдлаар хор уршиг ихтэй тул хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааг нарийн баримтлан ажиллах	Уурхай болон түүний орчимд	Урьдчилан тооцох боломжгүй.			MNS 4990:2000. Ажлын байрны эрүүл ахуй ба хөдөлмөр хамгаалал. Ажлын байрны орчин. Эрүүл ахуйн шаардлага MNS 5002:2000 Ажлын байрны эрүүл ахуй ба хөдөлмөр хамгаалал. Дуу чимээний нормд тавигдах ерөнхий шаардлага ба аюулгүй ажиллах аргачлал MNS 5003:2000 Ажлын байрны эрүүл ахуй ба хөдөлмөр хамгаалал. Дуу чимээ хэмжих ерөнхий шаардлага
Нийт				600.0		

IV.7 Хатуу хог хаягдлын менежмент

“Элжигэн боом”-ийн алтны шороон ордын уурхайн ашиглалтын 2024 онд гарсан хог хаягдлыг хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа хууль, дүрэм, журам стандартыг мөрдлөг болгон ажиллаж уурхайн өдөр тутмын үйл ажиллагаанаас гарч байгаа аюулгүй болон аюултай хог хаягдлыг бүртгэж ажиллахаар төлөвлөсөн байна. Мөн уурхайн өдөр тутмын үйл ажиллагаанаас гарах дахин ашиглагдах хог хаягдлыг ангилж дахин боловсруулалт хийдэг хувь хүн, аж ахуй нэгж байгууллагад нийлүүлэхээр төлөвлөсөн. Уурхайн ахуйн хэрэглээнээс гарах хог хаягдлыг уурхайн нэгдсэн цэгт төвлөрүүлж Түргэн сумын хогийн нэгдсэн цэгт тээвэрлэнэ. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөнд жилд 500.0 мян.төгрөг зарцуулахаар төлөвлөсөн байна.

Хүснэгт №.8 Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

№	Хог хаягдлын талаар хийгдэх ажлууд	Хариуцагч эзэн	Зарцуулагдах зардал мян.төг	Шалгуур үзүүлэлт
			2024 он	
1	Ахуйн шингэн болон хатуу хог хаягдал хаях цэгээ Түргэн сумын засаг даргаар тогтоолгоно.	Компанийн захирал		Түргэн сумын засаг даргын захирамж байна.
2	Ахуйн хог хаягдлаа эрх бүхий байгууллагатай гэрээ байгуулан тээвэрлүүлнэ.		Төлбөр нь уурхайн үйл ажиллагааны зардалд орсон	Гэрээ байна.
3	Хог хаягдлын төлбөрөө төлнө.		Төлбөр нь уурхайн үйл ажиллагааны зардалд орсон	Төлбөр төлсөн баримт байна.
4	Хатуу хог хаягдлын хэмжээг тогтоож Түргэн суманд сар тутамд мэдээлж байна.	Уурхайн дарга		Уурхайд 37 хүн ажиллах бөгөөд сард ойролцоогоор 7.4 кг хатуу хаягдал гарна.
5	Уурхайн засварын цехээс гарах ашигласан тос маслыг эрх бүхий байгууллагад шилжүүлнэ.			Хог хаягдлын журнал хөтөлж явна.
6	Шингэн хаягдал хөрс болон гүний усыг бохирдуулж байгаа эсэхийг шалгаж биологийн болон химийн шинжилгээ хийлгэнэ.			Хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт зардал нь тусгагдсан.
7	Зуны улиралд хогийн сав болон ажилчдын амьдрах байр, гал тогоонд хортон шавжийн ариутгал халдваргүйжүүлэлт хийлгэх		400.0	Увс аймгийн гоц халдвартын төвөөр хийлгэх
8	Ахуйн бохир ариутгах, халдваргүйжүүлэх, задлах бодис худалдаж авах зардал		100.0	Зардлын задаргааг доор оруулав.
Нийт зардал мян.төг			500.0	

Хатуу хог хаягдал тээвэрлэх зардалд жилд нийтдээ **500.0 мян.төг** тусгаж байна.

IV.8 Химийн бодис эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

Тус төсөл нь химийн бодис ашиглахгүй бөгөөд байгаль орчны нарийвчилсан үнэлгээний тайланд химийн бодисын эрсдэлийн үнэлгээ хийгдээгүй болно. Тиймээс химийн бодисын менежментийн төлөвлөгөө хийгдэх шаардлагагүй гэж үзэж байна.

IV.9 Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

Үйл ажиллагаандаа технологийн сахилга батыг чанд баримталж, аваар осолгүй ажиллах талаар байнга анхаарал тавихыг уурхайн дарга хариуцан ажиллана.

Хүснэгт №.9 Тухайн жилийн БОМТ хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын зардал

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, мян.төг	Хариуцагч
1.	Байгаль орчныг хамгаалах, үйлдвэрлэлийн осол, гал түймэр, усны аюул мэтийн гэнэтийн ослоос урьдчилан сэргийлэх, осол гарсан тохиолдолд шуурхай хэрэгжүүлэх арга хэмжээг зохион байгуулах талаар 1 жилд 2 удаа сургалт, сурталчилгааны ажлыг мэргэжлийн байгууллага хүмүүстэй хамтран зохион байгуулсан.	4, 9 саруудад	500,0 мян.төг	Уурхайн дарга
2	Байгаль хамгаалахад орон нутгийн иргэдийн оролцоог идэвхжүүлэх, уулзалт зөвлөгөөг зохион байгуулсан бөгөөд тэдний санал зөвлөмжийг БОХТ-г хэрэгжүүлэх ажилд тусгасан.	Төслийн хугацаанд	Тухайн жилийн БОМТ-ний хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах зардалд тусгагдсан	“Говь-Эрэн” ХХК
Дүн			500.0	

V. 2024 ОНЫ ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Хүснэгт №.10 Байгаль орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн зардал

№	Хяналт шинжилгээний дээж	Сөрөг нөлөөллийн хяналт шинжилгээний үзүүлэлт	Хяналт шинжилгээний хэлбэр, зардал	Хяналт шинжилгээ явуулах хугацаа	Хяналт шинжилгээ явуулах байршил	Хяналт шинжилгээ хийх багаж, холбогдох стандарт
1	Агаар	Агаар орчны бохирдол агаар дахь тоосны агууламж, NO ₂ , SO ₂ CO-ын агууламж, Агаар орчны бохирдол	Агаарын шинжилгээг жилд нэг удаа хэмжилт хийлгэнэ. шинжилгээний хөлс 80 000 төг.	7 сард	Уурхайн ажилчдын хотхон	Агаарын тухай хууль, Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хууль, Агаарын чанар- хот суурин газрын гадаад орчны агаарт байх бохирдуулах бодисын хүлцэх хэм хэмжээ MNS 6063: 2010,
2	Ус	Усны ерөнхий химийн шинжилгээ, бактериологи йн шинжилгээ (рН, ЕС, TDS, нийт шүлтлэг, хатуулгын хэмжээ, рН, цахилгаан дамжуулах чанар,	Ундны уснаас жилд 2 удаа дээжлэлт авч шинжлүүлнэ. Усны ерөнхий химийн шинжилгээний нэгжийн үнэ 45000 төг, 1цэг*2 удаа*45000= 90 000 төг	5, 9 саруудад	Ундны усны худаг	Ундны усны, эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ MNS 0900: 2005,
3	Хөрс	Хөрсний агрохими, нийт азот, хөдөлгөөнт фосфор, солилцох кали, карбонат, Хүнд металл(Cr, Pb, Cd, Ni, Zn), бактери	1. Хөрсний хяналт шинжилгээний 2 цэгт жилд 1 удаа Хөрсний механик бүрэлдэхүүн, ялзмаг 25.0 мян.төг ¹ Хөрсний хүнд металл шинжилгээний үнэ 45.0 мян.төг 2 цэг* 1 удаа* 70000төг = 140000төг	7 сард	Баяжуулах үйлдвэрийн дэргэдээс, уурхайн тосгон орчимд	MNS3985-87 Хөрсний ариун цэврийн байдлын үзүүлэлтийн нэр, төрөл MNS3310-91 Хөрсний агро химийн үзүүлэлтийг тодорхойлох MNS2305-94 Дээж авах, савлах, тээвэрлэх, хадгалах журам MNS(ISO)4814:19 99. Атом Шингээлтийн Спектрометрээр шинжилгээ хийх
4	Нийт		310,000.0			

VI. 2024 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ НЭГДСЭН ТӨСӨВ

Хүснэгт №.11 Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зрдлын нэгдсэн хүснэгт

№	Хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Зарцуулагдсан нийт зардал мян.төг
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	4060.0
2	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	800.0
3	Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах	500.0
5	Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	600.0
6	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	500.0
7	Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	500.0
8	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	310.0
9	БОМТ-г нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь	-
Дүн		7270.0

“Говь-Эрээн” ХХК нь 2024 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд 7270.0 төгрөг зарцуулахаар төлөвлөөд байна. Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээлтийн барьцаа мөнгө болгож 3635.0 төгрөгийг Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9,15 дахь заалтад зааснаар Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн сайдын 2014 оны 01 дүгээр сарын 06-ны өдрийн А-04 тоот тушаалын дагуу Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээлтийн баталгааны тусгай дансанд байршуулна.